

37.

ARAŞTIRMA SONUÇLARI TOPLANTISI 3. CİLT



T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü



T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

37.
ARAŞTIRMA SONUÇLARI
TOPLANTISI
3. CİLT

17-21 HAZİRAN 2019
DİYARBAKIR

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3655/3
Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùđù Yayın No: 188/3

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Candaş KESKİN

17-21 Haziran 2019 tarihlerinde gerçekleştirilen 41. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Kapak ve Uygulama
Başak Kitap

e-ISSN: 2667-8837

Kapak Fotoğrafı : Tahsin Korkut
2018 Yılı Mardin ve Batman İlleri (Tur Abidin)
Ortaçağ Dönemi Kùltür Varlıkları Yüzey Araştırması

Not : Araştırma raporları, dil ve yazım açısından Dr. Candaş KESKİN tarafından denetlenmiştir.
Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Ankara 2020

41. ULUSLARARASI KAZI, ARAŞTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU BİLİM KURULU

SCIENTIFIC COMMITTEE OF 41TH INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF EXCAVATIONS, SURVEYS AND ARCHAEOMETRY

Prof. Dr. Vecihi ÖZKAYA	Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK	Laodikeia Kazı Başkanı
Prof. Dr. Douglas BAIRD	Boncuklu Höyük Kazı Başkanı
Prof. Dr. Havva İŐKAN IŐIK	Patara Kazı Başkanı
Prof. Dr. Annalisa POLOSA	Elaiussa Sebaste Kazısı Başkanı
Prof. Dr. Mehmet ÖNAL	Harran Kazı Başkanı
Prof. Dr. Nicholas D. CAHILL	Sardis Kazı Başkanı
Prof. Dr. İrfan YILDIZ	İçkale Artuklu Sarayı Kazı Başkanı
Prof. Dr. Engelbert WINTER	Doliche Kazı Başkanı
Prof. Dr. Erhan ÖZTEPE	Alexandria Troas Kazı Başkanı
Prof. Dr. Marcella FRANGIPANE	Aslantepeler Kazı Başkanı
Doç. Dr. Aytaç COŞKUN	Zerzevan Kalesi Kazı Başkanı

ULUSLARARASI KAZI, ARAŞTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU YAYIN KURALLARI

Göndereceğiniz bildiri metinlerinin aŐađıda belirtilen kurallara uygun olarak göndermesi, kitabın zamanında basımı ve kaliteli bir yayın hazırlanması açısından önem taşı-maktadır. Bildirilerin yazımında kitaptaki sayfa düzeni esas alınarak;

- * Yazıların A4 kağıda, üstten 5.5 cm. alttan 5 cm. soldan 4.5 cm. sağdan 3 cm. lik bir boşluk bırakılarak, 10 punto ile, bir satır aralığı olacak şekilde, Times New Roman fontu ile en fazla 10 sayfa yazılmalı,
- * BaŐlık 14 punto, büyük harf ve bold olacak şekilde yazılmalı,
- * Bildiri sahiplerinin isimleri baŐlığın altında, sağ üstte yer almalı, alt alta sıralanmalı ve unvan kullanılmamalı,
- * Metinde ana baŐlıklar büyük harflerle ve italik, alt baŐlıklar, baŐ harfleri büyük ve italik olarak yazılmalı,
- * Metin içinde geçen yabancı sözcük ve terimler, örneğin “in-situ” italik olarak yazılmalı,
- * Metin içinde Milattan Önce gibi çok alıŐılagelmiŐ kısıltmalar dışında kısıltma kullanılmamalı, Milattan Önce ve sonra kısıltması: M.Ö., M.S. Erken Tunç Çağı: ET olarak kullanılmalıdır.
- * Bölge adlarının ilk harfleri, aynı şekilde yer, coğrafya ve kurum adlarının ilk harfleri büyük yazılmalıdır. Örneğin: Doğu Anadolu, Yakın Doğu, Avrupa, Akdeniz Bölgesi, Dicle Nehri, Ankara Üniversitesi, Türk Tarih Kurumu gibi.
- * Ölü ve ağırlıklar m. cm. mm. lt. gr. şeklinde yazılmalı,
- * Dipnotlar metnin altında ve metin içinde numaraları belirtilerek, 8 puntoda yazılmalı,
- * Dipnot ve kaynakçada (bibliyografya) kitap ve dergi isimleri italik yazılmalı,
- * Harita, çizim ve resimler 15 adetten fazla olmamalı, fotoğraflar JPG veya TIFF olarak gönderilmeli, gönderilen resimlerin çözünürlüğünün en az 300 pixel/inch olmalı,
- * Çizimlere (Çizim: 1), resimlere (Resim: 1), haritalara (Harita: 1) olarak alt yazı yazılmalı ve kesinlikle levha sistemi kullanılmamalı,
- * Yayım için telif anlaşması gerektiren Googleearth gibi görseller kullanılmamalı,
- * Bildirilere, ilk sayfanın altında, dipnotlardan önce bütün yazarların mutlaka isim, unvan, e-mail ve yazıŐma adresi yazılmalıdır.

Yayınlanacak bildiri sayıŐının artması, kitapların zamanında basımını güçleŐtirdiđinden, bildirilerinizin sempozyum sırasında teslim edilmesi ya da en ge 1 Ağustos tarihine kadar, yayinlar@ktb.gov.tr e-mail adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Yayın kurallarına uymayan ve ge gönderilen bildirimler kesinlikle yayınlanmayacaktır.

PUBLICATION INSTRUCTIONS

The papers presented in the International Symposium of Excavations, Surveys and Archaeometry will be published as before.

In order to complete a high-quality print in time, we kindly request you to send the paper texts in the format specified below:

1. Texts should be written in 10 pages on A4 paper, with Times New Roman and 10 type size within a space of 13.5x19 cm. Line spacing should be 10 points.
2. Heading should be written in bold with 14 typesize and with 14 points of line space. Main headings should be written with capitals, sub-headings with lower letters. Both types of headings should be written in italics.
3. Footnotes should be placed at the bottom of the pages, with their numbers indicated in the text. Footnote texts should be written with 8 type size and line space of 8 points.
4. Book and periodical titles in the footnotes and bibliography should be written in italics.
5. Total number of drawings and photos should not exceed 15. Photos should be either in JPG or TIFF format with at least 300 dpi solution and sent in a separate file.
6. Captions should be added to drawings (Drawing:), photos (Photo:) and maps (Map:). Plate system should not be used.
7. Authors must indicate their names, titles and contact information in their papers.
8. Digital text of the paper should be added to the print-out and both texts should be identical. Otherwise the digital version will be considered default.

As sudden accumulation of papers makes it difficult to complete printing in time, papers should either be submitted during the symposium or sent to yayinlar@ktb.gov.tr until the 1st of August.

The papers that fail to comply with those instructions or that are sent after the deadline will not be published on no account.

İÇİNDEKİLER

Murat ARSLAN, Nihal TÜNER ÖNEN 2018 Yılı Phaselis Antik Kenti ve Teritoryumu Yüzey Araştırması	1
Murat ÇEKİLMEZ, Emre ERDAN, Emel DEREBOYLU POULAIN, Aydın ERÖN, Alexandros ANDREOU, Emrah ÖZDEMİR, Nihan AYDOĞMUŞ, Arzu ÖZVER, Umut KAPUCI, Kemal ERSAVAŞ, Merve ARINÇ, Pınar TAŞPINAR, Fevzi ÖZCAN 2018 Yılı Myrina ve Gryneion Antik Kentleri Arkeolojik Yüzey Araştırmaları (MYGAR), 4. Sezon	13
Hüseyin Murat ÖZGEN, Mehmet Rifat AKBULUT, Bünyat Burak AYKANAT, Ali ÖZTÜRK, Ertunç DENKTAŞ Balıkesir İli, Ayvalık, Burhaniye, Edremit, Gömeç ve Havran İlçeleri “Adramytteion Kenti Egemenlik Alanı” 2018 Yılı Yüzey Araştırmaları	27
Murat TAŞKIRAN 2018 Yılı Silyon ve Territoryumu Yüzey Araştırması.....	41
Mustafa KARAGEÇİ, Akın BİNGÖL 2018 Yılı Kars - Iğdır İlleri Yüzey Araştırması.....	63
Mustafa ŞAHİN Bursa İli ve İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması – 2018 İznik – Yenişehir	83
N. Damla YILMAZ USTA, Erhan TARHAN, Alper Yener YAVUZ, Serdar MAYDA, Gülcan SARP, Hilal YAKUT İPEKOĞLU Isparta Karasal Neojeni Yüzey Araştırması 2017 – 2018	101
Nilgün COŞKUN, İsmail AYMAN, Gulan AYAZ, Rifat KUVANÇ, İbrahim Tayfur AŞKAR 2018 Yılı Beytüşşebap (Şırnak) Yüzey Araştırması	111
Umut ALMAÇ, Aysin ÖZÜGÜL, Nisa SEMİZ Ayatekla (Meryemlik) Yüzey Araştırması 2018	137
Olivier Can HENRY, İpek Dağlı DİNÇER Labraunda Yüzey Araştırması-2018	151
Osman DOĞANAY, Bülent İŞLER, Mehmet ALKAN, Mehmet KURT, Nesrin Aydoğan İŞLER, İsmail İNCE Zengibar Kalesi (Konya/Bozkır) 2018 Yılı Yüzey Araştırmaları	171

Ömür HARMANŞAH, Peri JOHNSON Yollar ve Güzergâhların Siyasî Ekolojisi: Yalburt Yaylası ve Çevresi Arkeolojik Yüzey Araştırma Projesi 2018 Sezonu	189
Özdemir KOÇAK, Ömür ESEN, Rahim KIZGUT, Talat KOÇAK Afyonkarahisar İli ve İlçeleri 2018 Yılı Yüzey Araştırmaları	209
Rahşan TAMSÜ POLAT, Yusuf POLAT, Mehmet Baran YÜRÜK, Ferhat ERİKAN, Nurten KANBUR 2018 Yılı Yazılıkaya/ Midas Vadisi Yüzey Araştırması	233
Ralf BECKS, B. Ayça POLAT BECKS 2018 Yılı Şeref Höyük / Komama ve Çevresi Yüzey Araştırması	249
Reyhan KÖRPE 2018 Yılı Gelibolu Yarımadası Sestos Antik Kenti Ve Çevresi Yüzey Araştırması	269
Salih KAYMAKÇI Giresun İli Çamoluk İlçesi 2017 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması	285
Selçuk SEÇKİN Yalova Ortaçağ ve Türk İslam Dönemi Yüzey Araştırması 2018 Yılı Çalışmaları	301
Serdar AYBEK, Umut CANSEVEN, Yılmaz BALIM 2018 Yılı Metropolis Antik Kenti Çevresi Arkeolojik Yüzey Araştırması	317
Serkan ERDOĞAN Demir Çağ ve Helenistik Dönem Tunceli Yüzey Araştırması – 2018	333
Sevgi DÖNMEZ 2018 Malatya Arkeolojik Yüzey Araştırması	349
Adnan DİLER, Şahin GÜMÜŞ, Serap TOPALOĞLU Muğla İli Adalar, Bodrum Yarımadası, Damlıboğaz, Sarıçay Ovası, Pilavtepe, Kissebükü, Sedir Adası, (Kedrai) Anakara Leleg Yerleşimleri Yüzey Araştırmaları 2018	367
Şengül AYDINGÜN, Hakan KAYA, Haldun AYDINGÜN, Ayberk ENEZ, Oktay ÖZDEMİR İstanbul Tarihöncesi Projesi 2018 Yılı Büyükçekmece İlçesi Araştırmaları	389
Tahsin KORKUT, Osman AYTEKİN, Ufuk ELYİĞİT 2018 Yılı Mardin ve Batman İlleri (Tur Abdin) Ortaçağ Dönemi Kültür Varlıkları Yüzey Araştırması	407

URLA YARIMADASI GÜNEY KESİMİ 2018 YILI YÜZEY ARAŞTIRMASI

Tayfun CAYMAZ*
Şahin MENTEŞE
Handan YILDIZHAN
Mehmet EMEÇ

Araştırma, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 10.07.2018 tarih ve 579666 sayılı izniyle 20 Temmuz-17 Ağustos 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar, bu makale yazarları ile Celâl Bayar Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğrencisi Yıldırım Şimşek'den oluşan beş kişilik bir ekip tarafından yürütülmüş, Bakanlık Temsilcisi olarak İzmir 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü Uzmanı Fatma Taşkın görev yapmıştır. Araştırmaya Nevşehir Üniversitesi tarafından BAP çerçevesinde (Proje No: 15S27) destek sağlanmıştır¹.

I. ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARI

2018 araştırma döneminde toplam 10 köy/mahalle sınırları içinde çalışma yürütülmüş ve toplam 46 eski yerleşim ve faaliyet birimi araştırılmıştır. Araştırma sahası Harita 1'de, araştırılan yerler Harita 2'de gösterilmiştir.

I.1. Zeytinler

Zeytinler Köyü verimli Barbaros Ovası'nın güney kenarında yer almaktadır. Köy arazisi güneye doğru devam edip denize ulaşmakta ve yüksek Kıran

* Dr. Öğr. Üyesi Tayfun CAYMAZ, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Edebiyat Fak. Arkeoloji Bölümü Nevşehir/TÜRKİYE, e-mail: tayfuncaymaz@nevsehir.edu.tr
Araştırma Görevlisi Şahin MENTEŞE, Celâl Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fak. Arkeoloji Bl. Manisa/TÜRKİYE, e-mail: shnmnts1989@outlook.com
Dr. Öğr. Üyesi Handan YILDIZHAN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Edebiyat Fak. Arkeoloji Bölümü Nevşehir/TÜRKİYE, e-mail: handanyildizhan@nevsehir.edu.tr
Mehmet EMEÇ, 150. Sok. No: 13 Çeşmealtı Urla İzmir/TÜRKİYE, e-mail: emecmehmet@gmail.com.
Harita, keramik ve diğer buluntu çizimlerinde Ezgi Caymaz ve Arkeolog Mehmet yurtsever katkı sağlamıştır.

¹ Araştırma için gerekli izni veren Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile destek sağlayan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'ne teşekkürü borç biliriz.

Yarımadası'nın (antik Koraka) batı kesimini içine almaktadır. Büyük ölçüde orman örtüsüyle kaplı olan Kıran, çok engebeli bir arazi yapısına sahiptir.

Zeytinler Köyü, hemen güneyindeki Köytepe'ye yaslanmaktadır. Tepe eteğinde kuvvetli bir su kaynağı olduğu, ancak daha sonra kesildiği köy sakinleri tarafından belirtilmiştir. Kalker kayalık tepede Klâsik Döneme ait keramik hakimdir. Siyah firnisli kaplar da içeren bu keramikte *amforalar* önemli yer tutmaktadır. Tümsek oluşturan yapı yerlerinde, bazıları firnisli düz kiremit parçaları ve bol keramik parçası yer almaktadır. Tepe zirvesi yoğun kaçak kazılara maruz kalmıştır. Kazı çukurlarının kesitlerinde ince yassı taşlarla örülmüş duvar kalıntıları görülmektedir. Sarp kayalık kesimlerin dışında zirvenin bir savunma duvarı ile çevrili olduğu anlaşılmaktadır. Kuzey, batı ve güney kesimlerde görülen duvar kalıntıları, büyük moloz taşlarla harçsız olarak yapılmıştır. Korunan uzunluklar 4-5 m., yükseklikler 1.5 m. civarındadır. Tepenin batı eteklerindeki yol kesitlerinde yoğun Klâsik dönem keramiği içinde MÖ 2.bine ait parçalar da saptanmıştır (Çizim 1: 1, 3-7).

Köytepe'nin batısındaki vadi, Teknecik olarak adlandırılan bir çukur alana açılmaktadır. Bir kuyunun bulunduğu bu kesim zeytinliklerle kaplıdır. Alan genelinde en yaygın keramik, Bizans Dönemine aittir. Doğu kesimde firnisli düz kiremit parçaları içeren bir yapı yeri vardır. Burada gözlenen keramikte siyah firnislilerin yanı sıra kalıp işi parçalar da yer almaktadır. Yapının Hellenistik Döneme ait bir kule (bağevi) olduğu değerlendirilmiştir.

Teknecik'in güneydoğusunda 280-300 m. yükseklikteki Taşharım, tarıma müsait geniş bir düzlüktür. Burada yağmur sularının toplandığı bir gölcük bulunmaktadır. Arazide zeytinlikler yaygındır. Gözlenen keramik daha ziyade Geç Osmanlı Dönemine aittir. Yer yer rastlanan düz kiremit parçaları, çiftlik ve kule tipi birimlere işaret etmektedir.

Zeytinler köyünün kuş uçuşu 3 km. güneydoğusundaki Ulaştırın, 583 m. yükseklikte sarp bir dağdır. Kalker kayalık tepenin zirvesinde orman gözetleme ve baz istasyonları bulunmaktadır. Bu tesislerin yapımı sırasında dar zirve sahası hemen hemen bütünüyle tahrip edilmiştir. Yamaç kıyılarında kalmış yığınlarda Bizans Dönemine ait bol miktarda düz kiremit parçası görülmektedir. Keramik buluntularda küp parçaları önemli yer tutmaktadır. Bunların dışında M.Ö. 4. yüzyıla ait bir adet siyah firnisli kap parçası ele geçirilmiştir.

Kazankaya, Zeytinler'in kuş uçuşu 4 km. doğusunda eski Çeşme yolu üzerinde bazalt kayalık tepedir. Zirve kesimi kuleyi andıran sivri formudur. Bu haliyle doğal bir kaleyi andırmaktadır. Tepe, buluntu itibarıyla fakirdir.

Kaba nitelikli bir grup kap parçası ile M.Ö. 2. binyıl süreci içinde değerlendirilebilecek bazı parçalara rastlanmıştır. Bizans Dönemine ait keramik ve düz kiremit parçaları da görülmektedir. Tepe, konumu itibarıyla önünden geçen yolu denetlemeye ve gözetlemeye uygun konumdadır. Yüzey malzemesi azlığı, buradaki faaliyetlerin kısa süreli ve düşük yoğunluklu olduğunu ortaya koymaktadır.

Zeytinler'in yaklaşık 1 km. doğusunda, Osmanlı Dönemine ait 7 büyük mezar ve daha sonraya ait bazı mezarların bulunduğu mezarlık Dedeler Mezarlığı olarak bilinmektedir. Mezarlığın çevresinde gözlenen yüzey malzemesi büyük oranda Bizans Dönemine aittir. Buluntular arasında maden cürüfları da yer almaktadır.

Taşçukur, Zeytinler güneydoğusunda Ulaştırın Dağı ile Taşlıtepe arasındaki vadide ufak bir çukur alandır. Vadinin ortasından geçen toprak yol güneye Kokar istikametine devam etmektedir. Bu kesimle birlikte dağlık Kıran (Koraka) yarımadasına girilmiş olmaktadır. Yolun doğu yakasındaki yamaçlarda 20-30 hanelik ufak bir Rum köyüne ait yapı kalıntıları ve bir şapel kalıntısı yer almaktadır.

Taşçukur'un 2 km. güneyinde Küçükçukur Mevkii yer alır. Alan genelinde Geç Roma-Bizans sürecini yansıtan keramik ve çatı kiremidi parçaları yaygındır. Arazinin Geç Osmanlı Döneminde de değerlendirildiği, güney kenardaki yapı kalıntıları ve dönem keramiğinden anlaşılmaktadır.

Küçükçukur'un 1.5 km. güneyinde hafif yükselti ve düzlükler içeren Gönemse Mevkii'nde eski bir Rum köyüne ait kalıntılar bulunmaktadır. Kalkerden moloz taşlarla inşa edilmiş yapı kalıntıları itibarıyla burasının yaklaşık 20 hanelik ufak bir köy olduğu anlaşılmaktadır. Yerleşimin hemen güneyinde yağmur sularının toplandığı bir gölet, kuzeyinde birbirine yakın dört kuyu vardır. Doğu istikametine devam eden bir yol, köyü yine eski bir Rum köyü olan Söğüt'e bağlamaktadır. Bu yol üzerinde köye 700 m. mesafede çok tahribata uğramış bir kilise kalıntısı bulunmaktadır.

Gönemse'nin 5 km. güneyinde Manastır Mevkii'nde bir başka Rum köyüne ait yapı kalıntıları ve ufak bir kilise kalıntısı bulunmaktadır. Köy yerinin güneyinde orman yolunun zemininde Erken Tunç keramiği saptanmıştır. Buluntular arasında keramik parçasından yapılmış dokuma tezgâh ağırlığı (Çizim 2: 5) ile taş balta parçası da yer almaktadır.

Manastır'dan sonra yükselen araziye izleyen yol Kıran Dağı (antik Korykos) eteklerine ulaşmaktadır. Kıran'ın kuzey zirvesi 708, güney zirvesi 622

m. yüksekliktedir. Eteklerindeki Kızılağaç düzlüğünde yapılan araştırmada, Geç Osmanlı Döneminden eskiye giden buluntuya rastlanmamıştır. Artık kullanılmayan bir ağılın çevre duvarlarında büyük kesme taşlar görülmüş, ancak bunların menşei belirlenememiştir.

Kıran Yarımadası'nın güneydoğu ucunda Kokar Koyu (Antik Kasystes) yer almaktadır. Buradaki Eğrikuyu Mevkii'nde Hellenistik-Roma sürecine ait bir yerleşim yeri bulunmaktadır. Gözlenen keramikte *amforalar* geniş yer tutmaktadır. Buluntular arasında pişmiş topraktan prizmatik bir dokuma ağırlığı ile cam eser parçaları da yer almaktadır. Kaçak kazı çukurlarında düzgün blok taşlarla yapılmış duvar kalıntıları ve mimari elemanlar görülmektedir. Yapıların, sahile paralel bir istinat duvarıyla desteklenen teras üzerine inşa edildiği anlaşılmaktadır. Eğrikuyu burnunun iç kesimi teknelerin yanaşmasına uygundur. Diğer bir ifadeyle iskele özellikleri taşımaktadır. Buna karşılık diğer kıyılarda kalker kayaların yoğun parçalanma ve dağılması neticesinde çok arızalı bir zemin oluşmuştur. Buralarda yuvarlak formlu büyük kireç ocağı kalıntıları görülmektedir. Kokar Koyu çok elverişli liman konumuna sahiptir. Ancak buraya karadan ulaşım, diğer bir deyişle kara bağlantısı günümüzde bile oldukça zordur. Eski dönemlerde yüksek Kıran kesiminden buraya inip-çıkmanın ve yük taşımanın güçlüğü açıktır. Diğer yandan ekonomik bir bağlantıyı gerektirecek yerleşim ağı da yoktur. Kıran Yarımadası'nın devirler boyunca ücra ve önemli ölçüde ıssız olduğu anlaşılmaktadır. Bu paralelde Hellenistik-Roma sürecinde bölgede, ürünlerini Eğrikuyu limanından sevk edecek ve ihtiyaç duyduğu mal ve ürünleri de bu liman vasıtasıyla temin edecek yerleşimler yoktur. Buna göre Eğrikuyu ve genel olarak Kokar Koyu, tamamıyla denizle ilgili bir işleve sahip görünmektedir. Strabon, Korykos (Kıran) Dağı kıyısındaki suların korsan yatağı olduğunu ve tüccar gemilerini talan ettiklerini bildirmektedir².

I.2. Yağcılar

Köy sahası İçmeler altından Sığacık Körfezi'ne kadar uzanmaktadır. Arazi batıdan yüksekliğin yer yer 600 m.ye yaklaştığı dağlarla sınırlıdır. Bu kütle, güneybatıda yüksek Kıran kesimine bağlanmaktadır. Köy, sahilden 7 km. içeridedir. Körfezde, Demircili Köyü'ne ait bir bölüm dışında geniş bir sahil hattı köy sınırları içinde kalmaktadır.

² XIV I.32

Düverli Koyu, Yağcılar kesiminin Kıran Yarımadası'na bağlandığı dirsek- te yer alır. Bu koy, 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyıl başlarında, antik yazarların bildirdiği Airai/Erai ve Khalkideis'in lokalizasyon çalışmaları bünyesinde ele alınmış ve araştırılmıştır³. Sahilin hemen gerisinde ufak bir kıyı ovası bulunmaktadır. Buradaki iki kuyuda yaz-kış su eksik olmadığı çevreyi tanıyanlar- ca bildirilmiştir. Sahil şeridinin iki tarafı kalker kayalık, ortası kumsaldır. Kıyı boyunca Geç Roma-Erken Bizans Dönemine ait yapı kalıntıları yer almaktadı- r. Yapılar, düzeltilmiş kayalık zemine kaba yonu ve moloz taşlarla horasan harcı kullanılarak inşa edilmiştir. Bazı evlerde düzlenen kayalar, arka duvarı oluşturmuştur. Tüm duvarları belirgin bir yapı 10x8 m. boyutlarındadır. Çatıların düz kiremitlerle kapatıldığı anlaşılmaktadır. Her iki kanatta kayalara oyulmuş merdivenler yer almaktadır. Kayalarda oturma, malzeme koyma gibi çeşitli maksatlarla oluşturulmuş düz alanlar ve hazneler bulunmaktadır. Yapılar koy sahilleri boyunca bir kolyenin taneleri gibi dizilmiştir. Batı kanatta sahile dik inen bir yol etrafında da yapı kalıntıları vardır. Bu yerleşimin esas olarak denizle ilişkili bir ekonomiye sahip olduğu açıktır. Yerleşimin, ufak kıyı ovasını ve zeytinliklerle kaplı tepeleri de değerlendirmiş olması tabiidir. Koya ulaşım bugün de daha ziyade denizden olmaktadır. Karadan Söğüt Vadisi'ne çıkan bir bağlantı vardır.

Düverli'nin doğusunda iki parçalı Papazboğazı Koyu yer almaktadır. Denizdeki bir kaya kütleli, kıyı önünde bir boğaz oluşumuna yol açmıştır. Koyda ufak çaplı tarıma müsait düzlükler vardır. Burada kule (bağevi) konumunda yapı kalıntıları ve Osmanlı Dönemi sonlarına ait keramik yer almaktadır.

Mersinlikuyu, İçmeler'den kuzey-güney doğrultusunda Yağcılar-Demircili yoluna inen toprak yol kenarındadır. Yağcılar köyünün kuş uçuşu 2 km. kuzeydoğusundadır. Yaygın düz kiremit ve keramik parçaları burada Geç Roma-Erken Bizans Devrine ait bir yerleşim bulunduğunu göstermektedir. İş makinesi kullanarak yapılmış kaçak kazılarla yapı kalıntıları ortaya çıkarıldığı ve tahrip edildiği görülmektedir. Enkaz içinde mermer sütun, alınlık parçaları, büyük kesme taşlar, taş ve pişmiş topraktan döşeme elemanları ve mozaik taban parçaları yer almaktadır. Yerleşim yerinin hemen güneyinde bir kil ocağı bulunmaktadır.

Kuşçular-Demircili-Yağcılar yol kavşağının hemen güneydoğusundaki Yanıktepe'de dağınık ve seyrek olarak Bizans Dönemi keramiği görülmüştür. Burada RES tesisleri yer almaktadır.

³ Weber 1904: 224-225; Keil 1912: 62

I.3. Demircili

Demircili, sahip olduğu arazi itibarıyla küçük bir köydür. Köy sahası güneyde kısa bir sahil şeridini de kapsar. Bu kesimde Ada olarak adlandırılan bir yarımada vardır. Thukydides'in Airai⁴, Strabon'un Erai⁵ olarak bildirdikleri Teos yakınındaki antik yerleşimin burası olduğu öne sürülmektedir⁶. 1984-86 yıllarında N.Tuna⁷, 1985 yılında R.Meriç⁸ tarafından, yarımada ve çevresinde yüzey araştırmaları icra edilmiştir. Dar bir boyunla karaya bağlanan 22 m. yükseklikteki yarımadanın doğu ve kuzeybatı kıyıları oldukça dikdir. Güney kıyıları nispeten az eğimli, ancak kalker kayaların parçalanması nedeniyle çok arızalıdır. Yarımada boynunun her iki tarafı uygun liman koşullarına sahiptir. Bugün burası Demircili Köyü'nün limanıdır. Askeri tatbikatlar bünyesinde yarımada üzerinde yol açılması tahribata neden olmuştur. Yüzey malzemesi, yarımadanın daha çok Klâsik Dönemde yerleşime sahne olduğunu göstermektedir. Malzeme, özellikle toprak akmasına maruz kalan kuzeybatı kesimde yoğunluk göstermektedir. Keramik, firnisli zarif kaplardan *mortar*, *amfora* ve küplere kadar çeşitlilik göstermektedir. Kalıntılar yarımada yerleşiminin bir savunma duvarı ile çevrelendiğini göstermektedir. Yerleşimin girişi, arazi yapısına göre kuzeybatıda olmalıdır. Nitekim yeni yol da bu kesimde açılmıştır. Yapı kalıntıları yüksek kesimde yoğunlaşmaktadır. Bunlar zaman içinde bir şekilde yüzeyde kalabilmiş ya da yol yapımı ve kaçak kazılarla açığa çıkmış kalıntılardır. Bazı yapıların temellerinde ana kayadan yararlanıldığı, kesilerek ve düzeltilerek kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kalıntılarda kabayonu taşlarının yanı sıra düzgün büyük kesme taşlar da görülmektedir. Saptanabilen yapıların dikdörtgen formlu olduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan ikisinin boyutları 15x6 ve 12x6 m. olarak ölçülmüştür. Diğer yandan apsidal bir duvara da rastlanmıştır. Yapı yerlerinde görülen diğer elemanlar, zıvanalı bloklar, düz kiremit ve kapama parçalarıdır. Yarımadanın yapı kurmaya elverişli sahası 50-60 dönüm civarındadır. Kuzeybatıda kaymayla açığa çıkan dolguda, yoğun Klâsik Çağ keramiği arasında M.Ö. 2.binyıla ait bazı parçalar ele geçirilmiştir (Çizim 1: 2).

Demircili vadisinin güneybatı ucunda Yağne (Yağhane) Tepesi yer alır. Bu tepenin limana doğru burun yapan kesiminde Erken Tunç keramiği tes-

4 VIII 19-20

5 XIV 644

6 Weber 1904: 225-226; Keil 1912: 61-62

7 Tuna 1988: 307-309

8 Meriç 1987: 303

pit edilmiştir. Büyük kısmı kaba nitelikli olan bu keramikte ağız kenarından yükselen tutamaklı çanak, boyunlu çömlek ve ayaklı kap formları ayırt edilmektedir (Çizim 2: 1-4). Keramik yayılım sahası itibarıyla burada ufak bir yerleşim ya da gözetleme maksatlı bir birim bulunduğu öngörülebilir. Doğu eteğinde Geç Roma-Erken Bizans keramiği yer almaktadır.

Demircili limanının doğusundaki Bodrum Koyu'nda büyük bir yapıya ait kalıntılar vardır. İlk kez Numan Tuna tarafından belgelenen⁹ bu yapı, kısmen kalker kayalıktan istifade edilerek yapılmıştır. Yapının önünde 10x4.5 m. boyutlarında bir balık havuzu vardır. Yapı yerinde ele geçirilen keramik ve düz kiremit parçaları Geç Roma-Erken Bizans Dönemine aittir.

Demircili Köyü'nün 1.5 km. kuzeydoğusunda Eski ya da Yukarı Demircili olarak bilinen köy yeri bulunmaktadır. Bu köy yeri, çevreye hakim bir tepe üzerindedir. Kuzeyindeki ufak vadide tarıma müsait alanlar vardır. Köy evlerinin taştan yapıldığı, duvar kalıntılarında ve etrafa yayılan malzemeden anlaşılmaktadır. Köy yerinin yaklaşık olarak merkezinde büyükçe bir yapıya ait büyük kesme taşlarla yapılmış duvar kalıntıları görülmektedir. Köy sahasında gözlenen keramik Osmanlı Dönemine aittir.

Cumalı eski köy yeri, Demircili Köyü'nün 4 km. kuzeydoğusunda, Kuşçular yolunun hemen kenarında tepe üzerindedir. Toplama taşla inşa edilmiş yapı kalıntıları, 35-40 hanelik ufak bir köye işaret etmektedir. Saha genelinde Osmanlı Dönemi keramiği görülmektedir. Köy yerinin 400 m. güneybatısında ve Demircili yolunun güney kenarında Geç Roma-Erken Bizans Dönemine ait bir ufak bir yerleşim birimi bulunmaktadır. Sahanın doğusunda az miktarda Erken Tunç keramiği tespit edilmiştir.

1.4. Bademler ve Ovacık

Bademler Köyü, Urla Yarımadası'nı doğudan sınırlayan ve Güzelbahçe-Seferihisar arasında uzanan çöküntü vadisinin batı yamaçlarındadır. Ancak köyün arazisi vadinin doğu tarafında da devam etmektedir. Köy, köklü kooperatifçilik faaliyetleri ve ilk köy tiyatrosuna sahip olmakla tanınmıştır. Bademler-Urla yolu üzerindeki Ovacık, 1960'lardan sonra köyleşmiş bir birmedir.

Bademler'in hemen batısındaki Bozyaka Tepesi'nde, yaygın keramik buluntuları ve bir hamam kalıntısı itibarıyla Osmanlı Dönemine ait bir yerleşim

⁹ Tuna 1988: 310

yeri bulunmaktadır. Duvarları 0.50 m. civarında korunmuş hamam, 8.40x6.50 m. boyutlarında, enine sıcaklıklı çifte halvetli plâna sahiptir. Bazalt cinsi kaba yonu ve moloz taşlarla inşa edilmiştir. Hemen yanında bir su kuyusu vardır.

Ovacık'ın hemen 500 m. güneybatısındaki Dolaplıkuyu Mevkii'nde Osmanlı Dönemine ait bir köy bulunduğu anlaşılmaktadır. Halen akar durumda bir su kaynağı, bunun yanında kireçtaşı kayaya oyulmuş ezme teknesi, dere yatağına yakın tonozlu ufak bir su sarnıcı ve dolaplı kuyu kalıntıları, köy yerindeki başlıca kalıntılardır.

Ovacık-Bademler yolu üzerindeki İğdelipınar Tepesi'nde yol açma çalışması sırasında zeminde bir fırın/ocak kalıntısı ortaya çıkmıştır. Hemen yanında bir su kaynağı ve kil yatağı vardır. Çevrede düz kiremit parçalarına sık rastlanması bakımından burada bir kiremit ocağı bulunduğu değerlendirilmiştir. Bademler köyünün kuzeyinde Tekkebaşı Mahallesi'ne sapan yolun kenarındaki tarlalarda yapılan araştırmada, Osmanlı dönemine ait keramik buluntuların yanı sıra pişmiş topraktan künk parçaları saptanmıştır.

1.5. Özbek

İzmir ve Gülbahçe körfezleri arasında kalan kesim Özbek Yarımadası olarak adlandırılır. Bu yarımadanın doğu kesimi Özbek Köyü arazisidir.

Özbek kuzeyindeki Yuvaca'nın, M.Ö. 4. yüzyıl, Geç Roma-Erken Bizans ve Osmanlı dönemlerinde yerleşime sahne olduğu anlaşılmaktadır. Burada halen gür akışlı bir su kaynağı vardır. Güneye doğru alçalarak devam eden arazi Yuvacaaltı olarak bilinmektedir. Özbek-İlksu yolu bu arazinin içinden geçmektedir. Arazi genelinde Geç Roma-Erken Bizans keramik ve kiremit parçaları yaygındır. Yuvaca'ya yakın yamaçlarda kaçak kazı neticesinde çıkarılıp parçalanmış pişmiş topraktan lâhit parçaları görülmüştür.

Eğriliman Koyu'nun ağzındaki Manastır Mevkii'nde Geç Roma-Erken Bizans Devrine ait yerleşim yer almaktadır. Sahanın hemen güneyinde boksit ocağı kalıntıları bulunmaktadır. Arazide yer yer kireç ocağı kalıntıları da görülmektedir. Sahilde fener olduğu düşünülen kule formulu büyük bir yapı yer almaktadır. Bu yapının önünde bir iskele kalıntısı vardır.

Özbek Köyü'nün kuzeybatısında Maksut ve Ilıca Tepeler arasındaki ufak Adacık Koyu'nda Erken Tunç keramiği saptanmıştır. Bu keramikte omurgalı çanaklar, içe geniş kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar, içe dönük ağız kenarlı yuvarlak omuzlu çanaklar, dikey ve yatay kulpları, düz ya da çukur tabanlı dipler dikkat çekmektedir (Çizim: 3-4). Kıyı kesitinde yüzeyin 2 m.

altında moloz taşlarla yapılmış duvar kalıntıları ile yanık ve küllü katmanlar görülmektedir.

Urla-Özbek yolu üzerinde, bir yumurta fabrikasının da kurulu olduğu Saraçtepe eteklerinde Geç Roma-Erken Bizans Dönemine ait bir yerleşim yeri bulunmaktadır. Burada kaçak kazılarla ortaya çıkarılmış bir kiremit fırını/ocağı kalıntısı yer almaktadır. Kalkerden moloz taşlarla yapılmış fırın, fıçı formundadır. Korunan boyu 2.70 m., orta kısımda çapı 4.50 m.dir. Fırın dışında çok miktarda düz kiremit parçası ve cüruf görülmektedir. Alan dahilinde az miktarda M.Ö. 4. yüzyıla ait keramik ve düz kiremit parçasına da rastlanmıştır.

Saraçtepe yerleşiminin kuzeydoğusundaki ormanlık sahada kaçak kazılarla ortaya çıkarılmış Klazomenai tipi pişmiş toprak lâhitler içeren bir alan vardır. İlk defa 2016 yılında araştırdığımız bu alan, Özbek sakinlerince Gâvuryeri olarak bilinmektedir. Bu yılki araştırmamızda aynı sahada diğer bir kaçak kazı yeri saptanmıştır. Kazı çukurunun civarında pişmiş toprak lâhit parçaları görülmektedir.

Burgaztepe, Gâvuryeri nekropol sahasının kuzeyindedir. Tepenin doğu eteklerindeki bir tarlanın kenarında taş eserlerden oluşan büyük bir yığın görülmüştür. Yığında mermer sütun, zıvana delikli ve kenetli eleman parçaları, büyük kesme taşlar, zeytinyağı değirmeni pres taşları, üzüm ezme teknesi, mermer dibek gibi elemanlar yer almaktadır. Araştırma süremiz içinde bu malzemenin menşeyini belirlemek mümkün olmamıştır.

I.6. Barbaros

Urla ilçesinin batısında aynı adlı ovada yer almaktadır. Bölgede su kıtadır. Yakın zamanlara kadar su ihtiyacı kuyulardan ve özellikle sarnıçlardan sağlanmıştır. Barbaros sakinleri, köyün eskiden Başköy Mevkii'nde olduğunu belirtmektedirler. J. Keil, 1910 yılında yarımada yaptığı araştırmalarda Başköy'ü de ziyaret etmiştir¹⁰. Burada da su, sarnıç ve kuyulardan temin edilmektedir. Bununla birlikte, köy yerinin güneyinde Başköy Çeşmesi olarak bilinen eski bir çeşme vardır.

Başköy bölgesinde en eski buluntular Geç Neolitik Çağa aittir. Tepeüstü kesiminde yer alan yerleşim, buluntuların yayılımı bakımından 5-6 dönümlük bir araziye kapsamaktadır. Kırmızı tonlarda yüzeye sahip Neolitik keramikte (Çizim 5: 1-5), s-kenarlı derin çanaklar yaygındır. Açık ya da kapalı

¹⁰ Keil 1912: 53

kaplarda dikine tünel tutamaklar sık kullanılmıştır. Yontma taş endüstrisinin hammaddesi büyük ölçüde yerel çakmaktaşlarıdır. Obsidyenin daha az yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Dilgi ve dilgicikler en çok görülen alet tipidir. Çekirdekler çoğunlukla mermi biçimlidir (Çizim 5: 8-9).

Başköy'ün diğer kesimlerinde, özellikle Örenharımı Mevkii'nde Bizans keramiği yaygındır. Keil'de Başköy'de Bizans buluntularına vurgu yapmıştır. Osmanlı Dönemi keramiği nispeten daha az yer tutmaktadır. Örenharımı'na bitişik Mezarlıklarla Mevkii'nde kilise olması muhtemel yapı kalıntıları yer almaktadır. Kalıntılar büyük ölçüde çalılarla örtülmüştür.

Barbaros'un yaklaşık 1 km. kuzeyindeki Sarınçbaşı Mevkii'nde yaklaşık 5 m. çapında ve 8 m. derinliğinde bir kuyu bulunmaktadır. Kuyunun çevresinde yaklaşık 3 dönümlük bir alana yayılan keramik buluntular, Geç Klâsik Dönemi yansıtmaktadır.

Köy içindeki Eski Cami'nin haziresindeki en eski mezar taşı 1154 (1741-42) tarihini taşımaktadır. Minare inşa kitâbesi 1313 (1897-98) tarihlidir. Köyde üç mezarlık bulunmaktadır. Kepekli mezarlığında Osmanlı Dönemi sonları-Cumhuriyet Dönemi başları, Maşacıklar mezarlığında harf devrimini takip eden yıllara ait mezarlar çoğunluktadır. Bugün de kullanılan Çamlık mezarlığı, çok sayıda eski mezar içermektedir.

Köyün yaklaşık 500 m. kuzeyinde bir su değirmeni kalıntısı yer almaktadır. Havuz, su kanalları ve öğütme bölümlerinden oluşan değirmenin 50'li yıllara kadar kullanıldığı köy sakinlerince belirtilmiştir.

1.7. Birgi

Birgi Köyü, Barbaros'un güneybatısındadır. Köyün kenarındaki Değirmen-tepe'de yaptığımız araştırmalar, köy tarihinin Tunç çağı kadar geriye gittiğini göstermektedir. Değirmen-tepe'nin hemen kuzeydoğusunda bir su yapısı bulunmaktadır. 3.50x3.50 m. kare plânlı, tek kubbeli yapı, kabayonu ve moloz taşlarla inşa edilmiştir. Hemen yakınında iki kuyu görülmektedir. Buradaki yapının Aydınoğlu İsa Bey zamanında yapılmış Birgicik Musluğu olduğunu ortaya koyan vakıf kaydı mevcuttur¹¹. Burasının Urla-Çeşme arasındaki kervan yolu üzerinde bir dinlenme yeri olduğu, kuyulardan çekilen suyun mekân içinde yolcular için hazır tutulduğu değerlendirilmektedir. Musluk yapısı, yarımada Beylikler Dönemini yansıtan ayakta kalmış nadir yapılardan biridir.

¹¹ Akın 1946: 146

Köy camisinin avlusunda bitkisel motiflerle bezeli iki mermer kaide, Harmanyeri Küme Evler Sokağı'nda avlu duvarında taştan iki plastik eser görülmüştür.

1.8. Kuşçular-İçmeler

Kuşçular, Urla'nın en geniş araziye sahip köylerinden biridir. Kuzeybatıdaki İçmeler kesimi, bu sahayı Gülbahçe Körfezi'ne bağlamaktadır.

Kuşçular'ın 1.5 km. batısındaki Çakallar Mevkii Geç Neolitik ve Erken Kalkolitik dönemlerinde iskân görmüştür. Geç Neolitiğin kırmızı astarlı-perdahlı keramiğinde derin çanaklar, boyunsuz ya da kısa boyunlu çömlekler, düz ağız kenarlı büyük çömlekler başlıca formlardır (Çizim 6: 1-5). Dikine tünel tutamakların kullanıldığı kaplar, daha çok hafif yüksek diplere sahiptir (Çizim 6: 7-8). Çakmaktaşı ve obsidyenden mermi biçimli çekirdekler, dilgi ve dilgicikler (Çizim 5: 6, 10-11), perdah aleti, el taşı ve balta parçaları (Çizim 5: 12) diğer buluntuları oluşturmaktadır. Erken Kalkolitik dönem keramiği kahve ve gri tonlarda yüzeye sahiptir. Bu keramikte tutamaklı açık çanaklar ve çeşitli boylarda çömlekler yaygındır (Çizim 7: 1-5). Dikey kulpların bir kısmı mahmuzludur (Çizim 7: 6). Dipler genellikle basit formludur (Çizim 7: 9) Bazı kapların kısa ayaklı olduğu anlaşılmaktadır (Çizim 7: 10). Perdah bezeme karakteristiktir. Kazıma bezemeli parçalara da rastlanmaktadır (Çizim 7: 7). Keramik ağırşaklar diğer bir buluntu türüdür (Çizim 7: 8).

Kuşçular'ın hemen doğusundaki Helvacılar Mevkii'nde 15.yüzyıla tarihlenen ve doğal etkenlere karşı ayakta kalmakta direnen bir cami kalıntısı yer almaktadır. Ancak caminin tuğla örgülü kubbesindeki derin çatlaklar, olası bir çökmeye işaret etmektedir.

İlk kez 2017'de araştırdığımız Sarıabdallar eski köy yeri, ovada bir tepeliğin üzerinde yer almaktadır. Yüzeyde yer yer taş temel kalıntıları görülebilmektedir. Keramik buluntular Osmanlı Dönemine aittir.

Kuşçular doğusunda Gazideresi kesiminde Zindan adıyla bilinen kalıntılar yer almaktadır. Makilerle örtülmüş durumdaki kalıntılar, bir hamam yapısına ait görünmektedir. Yapı civarındaki arazide gözlenen keramik Osmanlı Dönemine aittir.

Gazideresi Bölgesi'nde Zindan Mevkii'nin kuzeydoğusunda kalker kayalık arazide kaçak kazılarla girilmiş büyük bir yer altı oyuğu/boşluğu yer almaktadır. Oyuk, daha ziyade yoğun kazılarla biçimlenmiş görünmektedir. Araştırmamız sırasında gerekli donanım bulunmaması nedeniyle oyuk için-

de inceleme yapılamamıştır. Çevre yüzeyinde arkeolojik kalıntı ve buluntuya rastlanmamıştır.

Adatepe, İçmeler Ovası'nı güneyden sınırlayan tepelerden biridir. Ovaya bakan güney eteklerinde Erken Bizans Dönemine ait keramik ve düz kiremit parçaları yaygındır. Buradaki Rasim Tetik Tarlası'nda kuyu açma çalışması sırasında 3-4 m. derinlikte çakmaktaşı içeren kaya kütesine tesadüf edilmiştir. Kalker kayaç bünyesindeki çakmaktaşı mat siyahımsı gri renklidir.

II. SONUÇ

2018 yılı araştırmalarında ilçenin güney kesimlerine ağırlık verilmiştir. Bu bünyede kıyı şeridinde liman özelliğine sahip koyların erken dönemlerden itibaren yerleşim ve faaliyetlere sahne olduğu görülmüştür. Demircili Limanı'na nazır Yağne (Yağhane) Tepe'de gözlenen Erken Tunç keramiği, şimdilik bu kesimdeki en erken buluntulardır. Aynı limanda Ada adıyla bilinen yarımada, önceki araştırmacılar tarafından antik Airai/Erai ile özdeşleştirilmiştir. Araştırmamızda, yarımada M.Ö. 2. binyıla ait keramik buluntuları da tespit edilmiştir. Kıyı hattının en batısındaki Düverli, Geç Roma-Erken Bizans Dönemine ait ufak bir liman yerleşimi hüviyetindedir. Burada kayaların düzeltilmesiyle yapılmış yapı kalıntıları, ufak koyun yay biçimli kıyılarına dizilmiştir. Teknelerin, kayalara oyulmuş merdivenlerle inilen iskelelere bağlandığı anlaşılmaktadır. Bodrum koyunda da aynı döneme ait kısmen kayaların kesilmesiyle yapılmış bir yapı kalıntısı vardır. Villâ tipi yapının önünde bir balık havuzu bulunmaktadır.

Barbaros Ovası güneyinde Zeytinler Köyü'nün yaslandığı Köytepe, Klâsik Dönemde yoğun yerleşime sahne olmuştur. Bunun yanı sıra M.Ö. 2. binyıla ait keramik buluntular da saptanmıştır. Zeytinler Köyü arazisi, güneydeki yüksek Kıran Yarımadası'nın büyük kısmını da kapsamaktadır. Burada ana vadiyi takip eden yol üzerinde bir dizi ufak Rum köyü yer almaktadır. Bunlardan Manastır Köyü civarında Erken Tunç keramik buluntuları ele geçirilmiştir. Bu buluntular, günümüzde bile hemen hemen ıssız durumda olan bu yüksek ve sarp kesimde Prehistorik yaşamın varlığını ortaya koymaktadır. Kıran (Antik Koraka) Dağı dik bir eğimle güney denizine kavuşmaktadır. Buradaki Kokar (antik Korakes) Koyu'nda Hellenistik-Roma sürecini yansıtan izole bir yerleşim dikkat çekmektedir. Bu yerleşimi, Strabon'un bildirdiği Korykoslu korsanlarla ilişkilendirmek olasıdır.

Özbek Yarımadası'nda 2016'da başlattığımız çalışmalar gelişerek devam etmektedir. Yarımadanın batı kıyılarındaki Adacık Koyu'nun Erken Tunç

Çağı topluluklarına ev sahipliği yaptığı anlaşılmaktadır. Karşı sahildeki Gülbahçe’de de çağdaş bir yerleşim vardı. Çayırçık, Yuvaca ve Gâvuryeri mevkilerinde Arkaik-Klâsik sürecini yansıtan yerleşim üniteleri ve mezarlıklar saptanmıştır. Geç Roma-Erken Bizans Döneminde yarımada genelinde olduğu gibi burada da ekonomik faaliyetlerin ve nüfusun arttığı anlaşılmaktadır. Kireç ve boksit ocakları ile bir fener kulesinin bulunduğu Manastır ve bir kiremit fırını saptanan Saraçtepe, bu döneme ait birimlerdir. Burgaztepe eteğinde bir tarlanın kıyısına yığılan mimari elemanlar, bölgedeki bir yerleşim alanından getirilmiş olmalıdır. Bu malzeme, blok taşlarla inşa edilmiş sütunlu yapı ve yağ değirmeni kalıntıları içeren bir yerleşime işaret etmektedir. Güneyde Yağcılar Mersinlikuyu’da da kaçak kazılarla tahrip edilmiş benzer mimari kalıntılar içeren bir yerleşim bulunmaktadır.

İlçenin batı kesimindeki araştırmalar, Barbaros ve Birgi köylerinin arazisi içinde gerçekleştirilmiştir. Barbaros’un kuzeyindeki Başköy, eski yerleşimcilerin tercih ettiği bir kesimdir. Daha önce de araştırdığımız Tepeüstü, Geç Neolitik Dönemde iskân görmüştür. Yerleşim yoğunluğu Bizans Dönemindedir. Buluntular, Osmanlı Devrinde nispeten küçük bir yerleşimin varlığına işaret etmektedir. Yarımada’nın, M.Ö. 14 .yüzyıl başlarında Aydınoğulları tarafından fethedildiği bilinmektedir. Birgi Köyü yakınındaki Birgicik Musluğu, bu beylik dönemine ait ayakta kalabilmiş nadir eserlerden biridir.

Gülbahçe Körfezi’nin güneyindeki Çakallar Mevkii, erken köylere ait kültür dolgusunu barındırmaktadır. Yan yana iki tarladan birindeki yüzey buluntuları Geç Neolitik, diğerindekiler Erken Kalkolitik Çağa aittir. Alanın kuzeyi otoyol tarafından ortadan kaldırılmıştır. Mevcut alan, her araştırma sezonunda ziyaret edilmekte ve korunma durumu izlenmektedir.

KAYNAKÇA

AKIN, HİMMET, 1946, *Aydın Oğulları Tarihi Hakkında Bir Araştırma*, İstanbul.

KEIL, JOSEF, 1912, “Forschungen in der Erythraia”, *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien*, Band XV, 49-74.

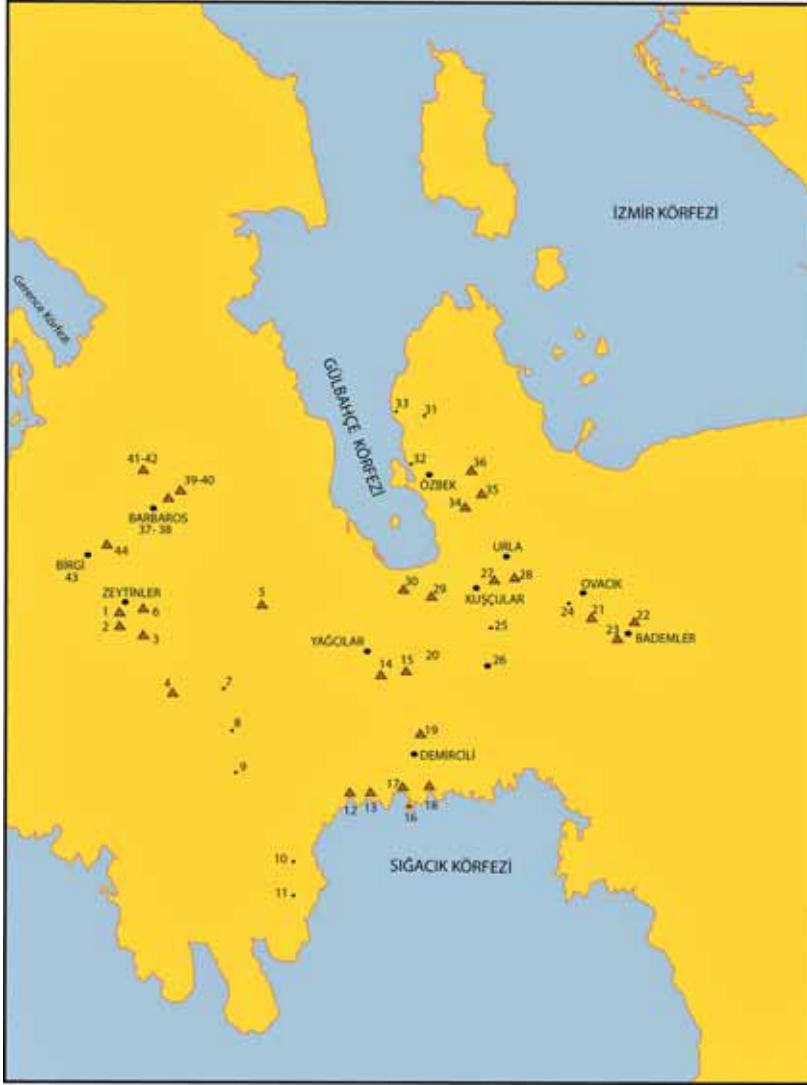
MERİÇ, RECEP, 1987, “1985 Yılı İzmir ve Manisa İlleri Yüzey Araştırması”, *IV.Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 301-310.

TUNA, NUMAN, 1988, “Tonia ve Datça Yarımadası Arkeolojik Yüzey Araştırmaları, 1985-1986”, *V.Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 303-357.

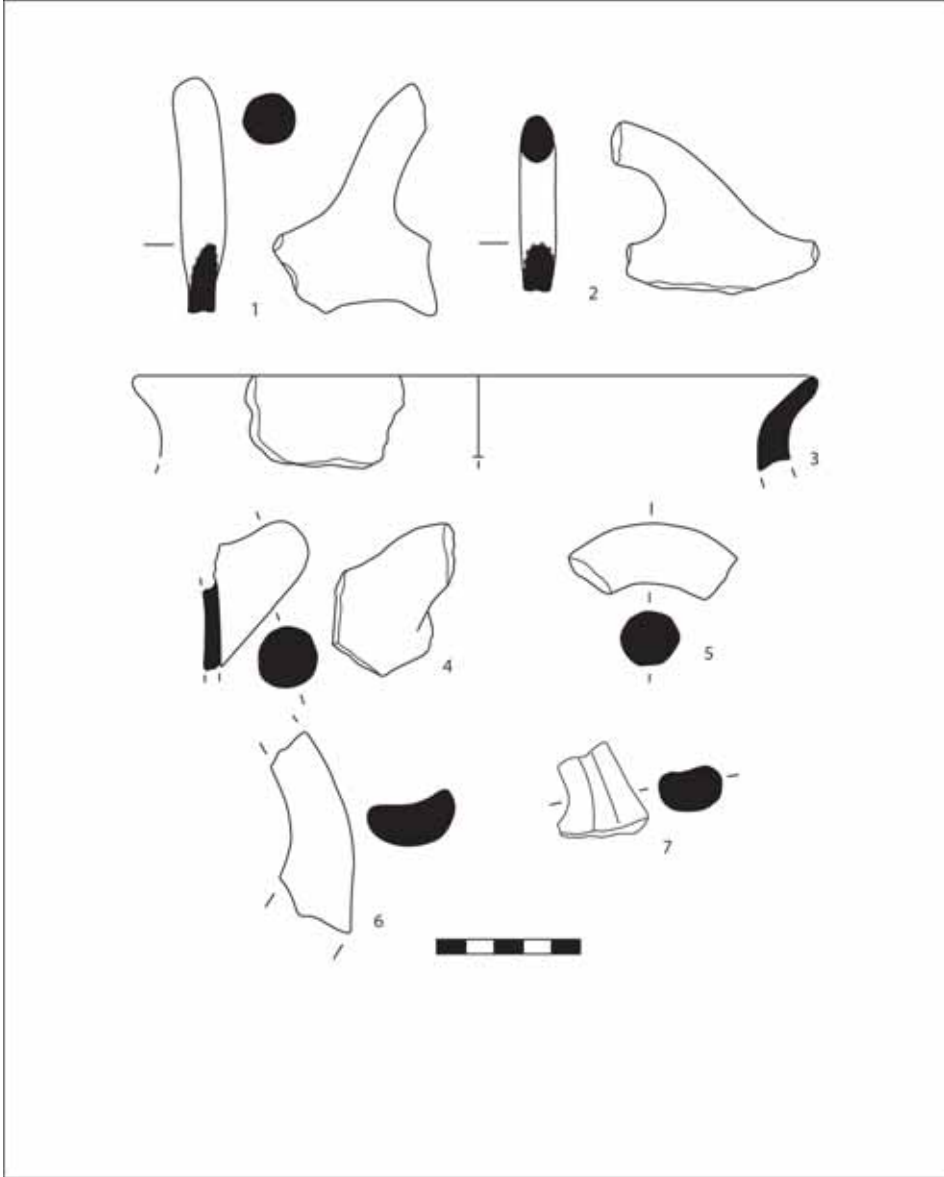
WEBER, G., 1904, “Zur Topographie der Ionischen Küste”, *Mitteilungen des Kaiserlich Deutschen Archäologischen Instituts Athenische Abteilung*, XXCIXI 222-236.



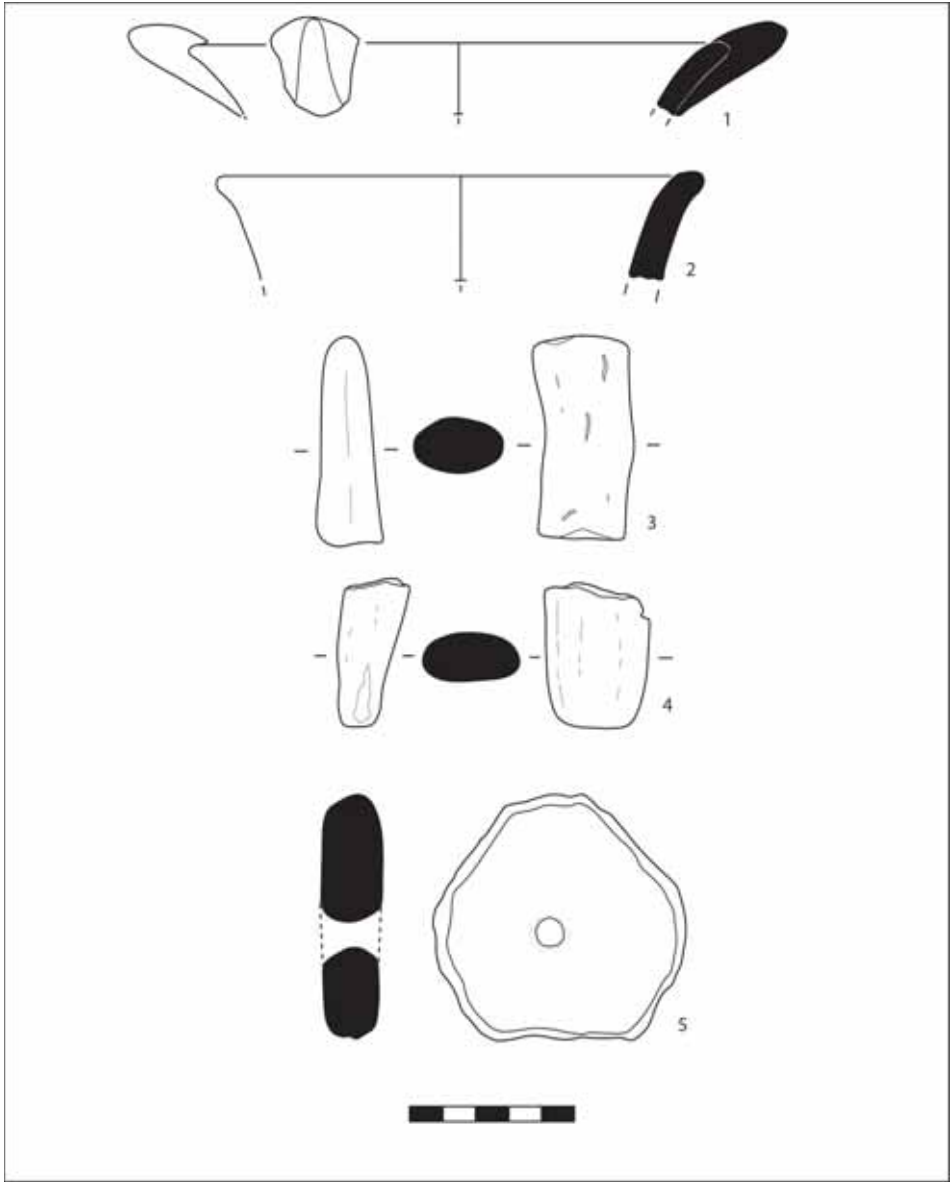
Harita 1: Araştırma alanı.



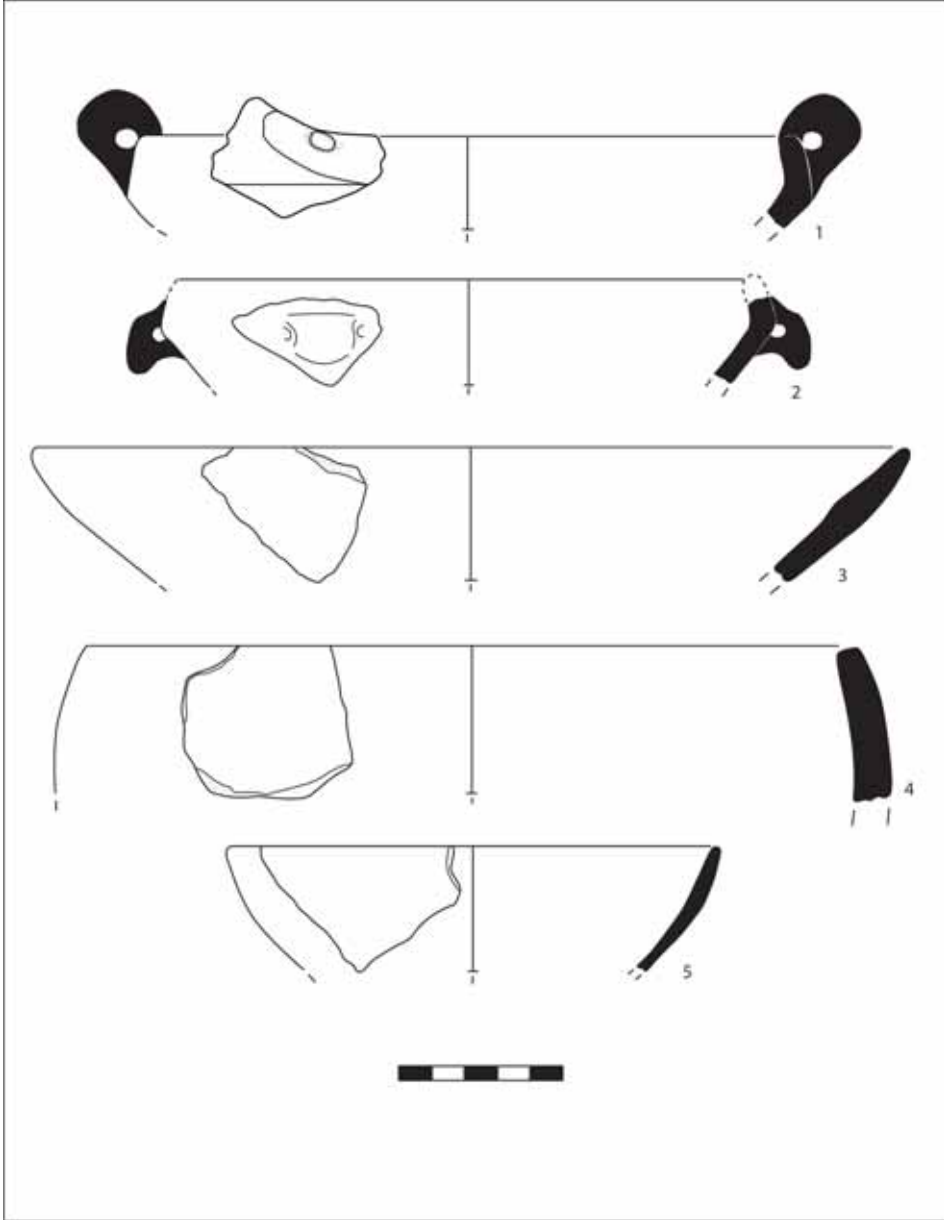
Harita 2: 2018 yılında araştırılan yerler: 1.Köytepe, 2.Tekneckik, 3.Taşharım, 4.Ulaştıran, 5.Kazankaya, 6.Dedeler Mezarlığı, 7.Taşçukur, 8.Küçükçukur, 9.Gönemse, 10.Manastır, 11.Kızılağaç, 12.Eğrikuyu, 13.Düverli, 14.Papazboğazı, 15.Mersinlikuyu, 16.Yanıktepe, 17.Demircili Adası, 18.Yağne (Yağhane) Tepesi, 19.Bodrum, 20.Yukarı Demircili, 21.Cumalıköy, 22.İğdelipınar, 23.Tekkebaşı, 24.Bozyaka, 25.Dolaplıkuyu, 26.Helvacılar, 27.Sarıabdallar, 28.Zindan, 29.Yeraltı oyuğu, 30.Çakallar, 31.Adatepe, 32.Yuvacaaltı, 33.Manastır, 34.Adacık, 35.Saraçtepe, 36.Gâvuryeri, 37.Burgaztepe, 38.Eski Cami, 39.Barbaros mezarlıkları, 40.Sudeğirmeni, 41.Sarıncbaşı, 42.Başköy, 43.Tepeüstü, 44.Örenharımı, 45.Birgi, 46.Birgicik Musluğu.



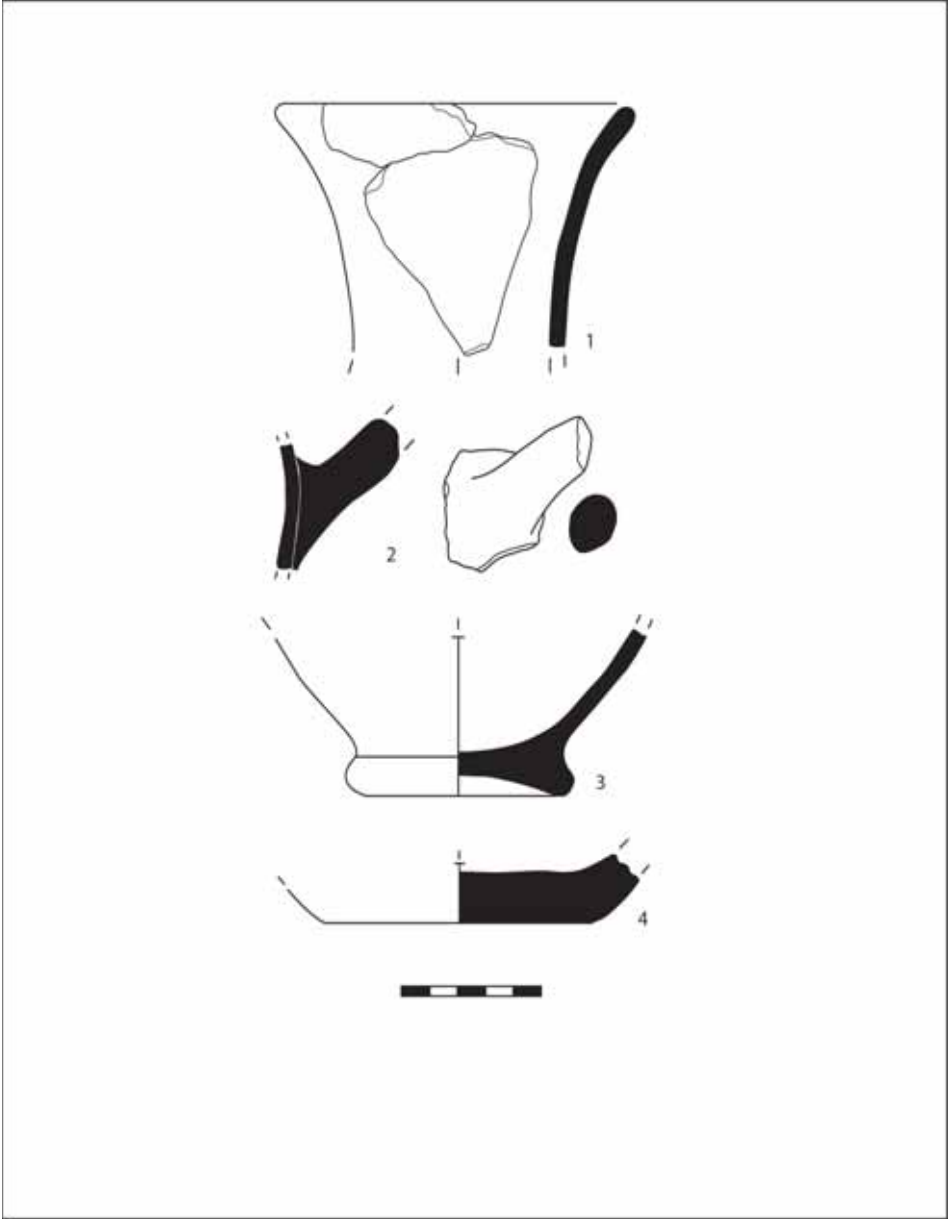
Çizim 1: Köytepe ve Demircili Adası M.Ö. 2.binyıl keramik buluntuları.



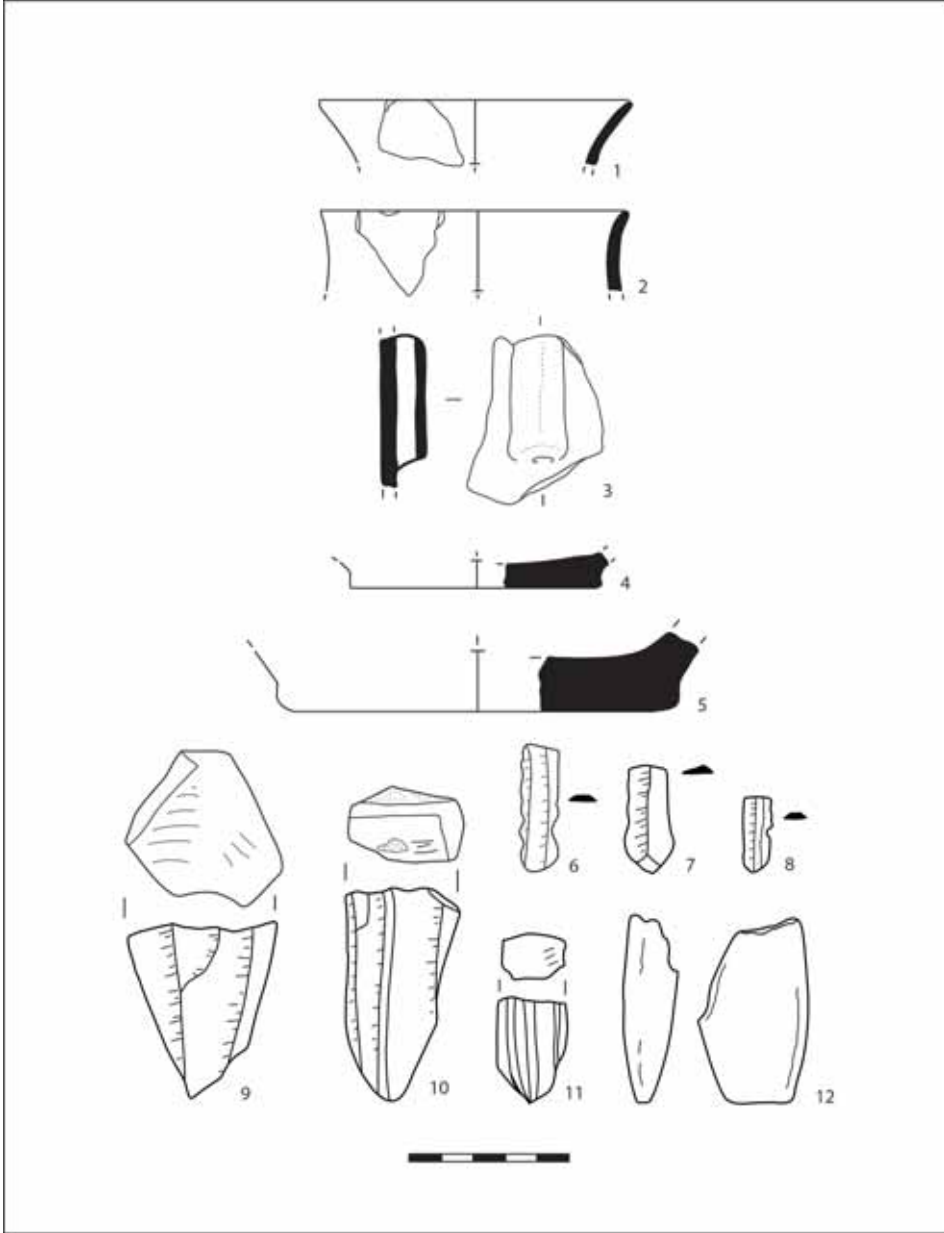
Çizim 2: Yağnetepe ve Kıran Manastır Erken Tunç keramik buluntuları.



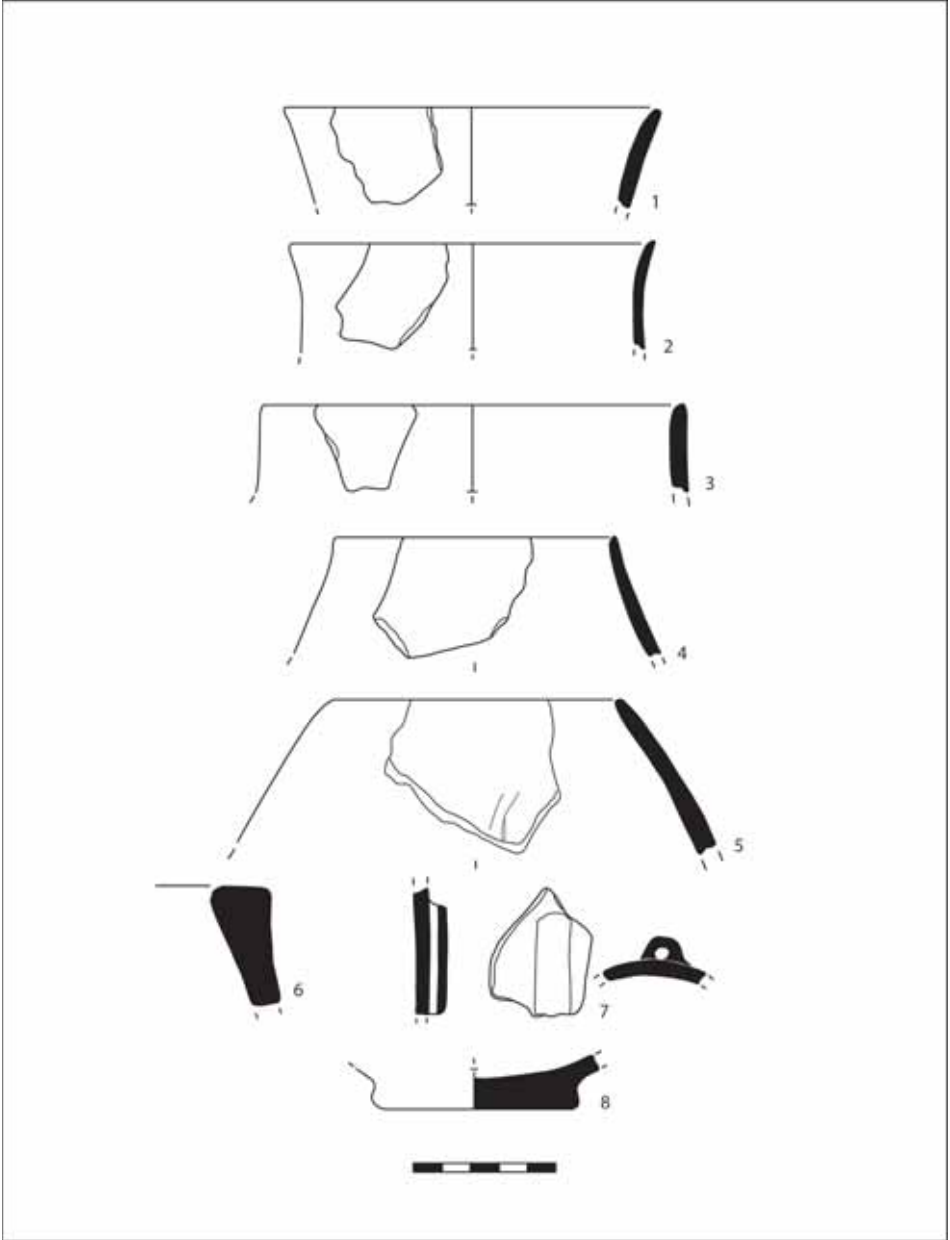
Çizim 3: Adacık Koyu Erken Tunç keramik buluntuları (1).



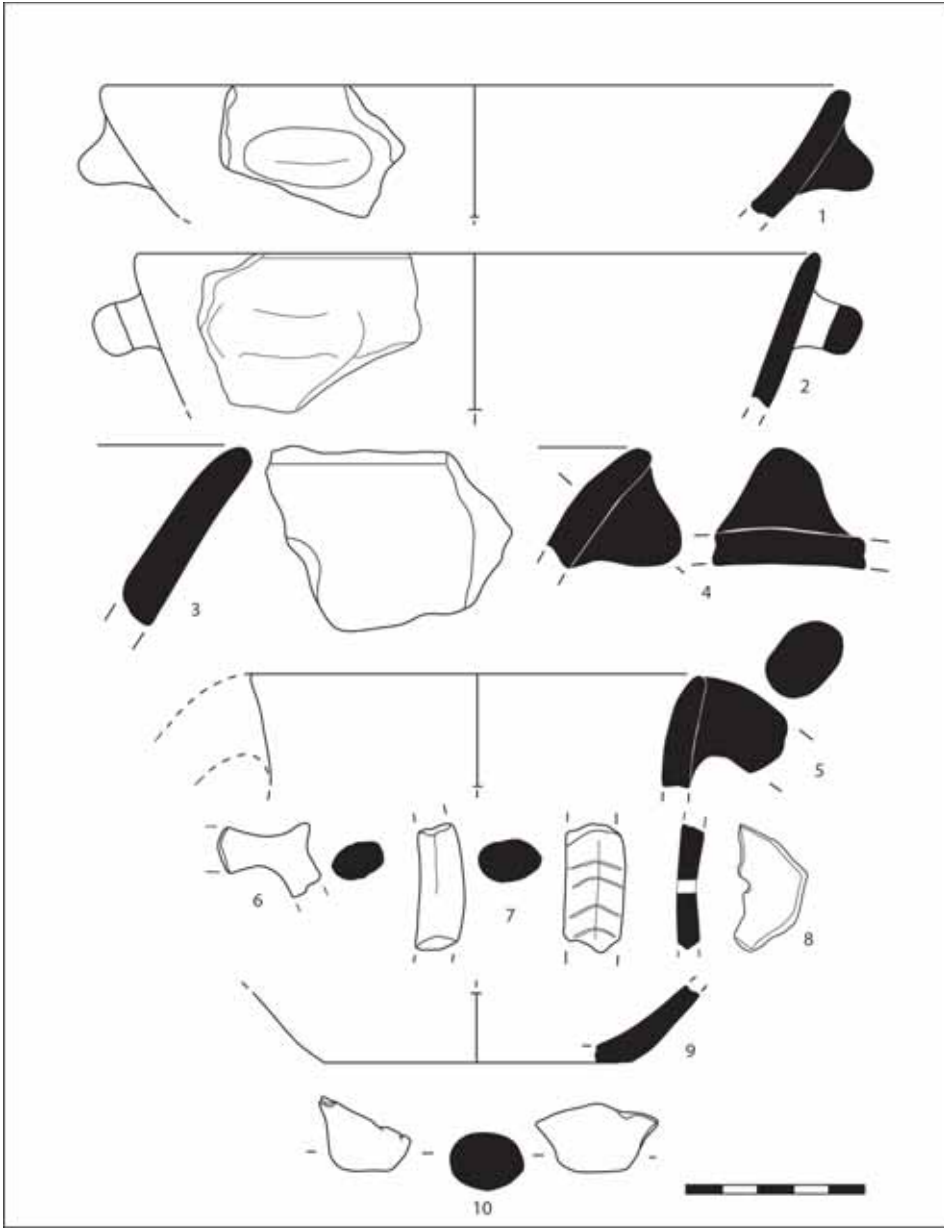
Çizim 4: Adacık Koyu Erken Tunç keramik buluntuları (2).



Çizim 5: Tepeüstü ve Çakallar Geç Neolitik buluntuları.



Çizim 6: Çakallar Geç Neolitik keramik buluntuları.



Çizim 7: Çakallar Erken Kalkolitik keramik buluntuları.